

USR LOMBARDIA- CUSL (Consulta Universitaria di Studi Latini)
Certificazione delle Competenze della Lingua Latina 2025- Livello A

VALUTAZIONE

A1: 75% del punteggio totale della prima parte (24/32 dei primi cinque esercizi, quelli relativi al primo brano); viene attribuito l'A1 anche se lo studente svolge entrambe le parti e consegue almeno 24/44.

A2: 75% del punteggio totale (33/44), di cui almeno 8 nella seconda parte (ess. 6-7, quelli relativi al secondo brano).

Pars prior: De Phaethontis morte

Summarium

Phaethon ad orientem it ut patrem Solem cognoscat. Filius vult patris currum ducere, sed equos agere non potest et praeceps in terram cum curru it. Quia omnia incenduntur, Iuppiter Phaethontem interficit et terram servat. Post Phaethontis mortem, eius sorores, quae eum flebant, arbores fiunt et Cygnus, qui quoque nimis dolebat, in cygnum⁶ mutatur.

1	Clymene, Oceani et Thetidis filia, <u>cum Phaethontem ex Sole conceptum genuisset</u> et in adultam
2	perduxisset aetatem, monuit ut patrem cognosceret. Qui, cum infeliciter ivisset, ad Solem
3	pervenit agnitusque est ab eo per conubii indicia ¹ ; <u>Phaethon voluit agitare currum</u> , quem
4	quattuor equi, Pyrois, Eous, Aethon ac Phlegon, soliti erant trahere; diu <u>petitum</u> currum accipit
5	et in eum , a servis Horis iunctum, ingressus est. Sed, cum non potuisset equos per ignotum iter
6	ducere, equi, ignoto agitatore ² territi, praecipites in terram iverunt. Itaque, cum cuncta subito
7	incenderentur et mortales a Iove opem implorantes petere, ne orbis terrarum ureretur,
8	Phaethon, fulmine tactus , e curru praecipitatus est; atque ita equi, liberati vinculis, agnito
9	itinere, ad suam stationem ³ reversi sunt. Sorores Phaethontis, Phaethusa, Lampetie, Phoebe,
10	<u>dum casum fratris flent</u> , deorum misericordiam in arbores mutatae sunt. Lacrimae earum, ut
11	Hesiodus et Euripides dicunt, in electrum ⁴ conversae sunt ac dictum est eas fluxisse. Cygnus,
12	Stheneli filius, materno genere Phaethonti propinquus, cum in Liguriā ⁵ viveret, in ripa Eridani
13	amnis, quem quidam Padum vocant, cum vidisset Phaethontis sorores eius corpus lavare, pari
14	malo est tactus. Cum plus quam iusto fleret propinqui mortem, deorum voluntate in cygnum ⁶
	abiit.

¹ Per conubii indicia = per signa quae praebebant Clymenem cum Sole se iunxisse.

² Agitator, -oris, m. = qui currum ducit.

³ Statio, stationis, f. = ubi equi consistunt.

⁴ Electrum, -i, n.

⁵ Liguria, -ae, f.

⁶ Cygnus, -i, m.

1. Si propone una parafrasi del brano: completala barrando la casella del sostantivo prescelto in corrispondenza del numero. (6 punti) NB: ricordati di scorrere con il cursore per vedere tutte le 12 opzioni.

Cum Phaethontis mater ___1___ filium patrem cognoscere, is ad orientem profectus est ubi Sol vivebat. Sol eum agnovit et, quia Phaethon cupiebat patris currum ducere, permisit ___2___ id facere et Horae equos currui iunxerunt. Iuvenis autem ___3___ animalia agere non potuit quia ignotum iter facere conabatur, ergo equi territi sunt et nimis ad terram accesserunt. Quia orbis terrarum accendebatur, ___4___ auxilium petatum est; deorum pater Phaethontem occidit et iuvenis de curru cecidit. Eius sorores propter Phaethontis casum tristes erant et multum flevērunt, deinde dei, quia eas infelices videbant, puellas in arbores et earum lacrimas in electrum convertērunt. Cygnus, qui Phaethonti propinquus erat, vidit puellas fratris corpus ___5___ et, quia nimio dolore propter eius mortem ___6___, a deis cygnus factus est.

	Filius	Voluit	Iovis	Iuvenem	Afficiebatur	Fiebat	Lavantes	Maluit	Feroces	Iovem	Fortia	Lavabant
1												
2												
3												
4												
5												
6												

2. Leggi le seguenti affermazioni riferite al testo e BARRA LA RISPOSTA ESATTA (**VERO/FALSO**), in base a quanto hai letto nel testo. (6 punti)

1. Clymene, Solis mater, cupit filium patrem cognoscere	V	F
2. Pyrois, Eous, Aethon et Phlegon a Horis currui iunguntur	V	F
3. Homines a Iove petunt ut terram incendat	V	F
4. Equi cum Phaethonte in terram de caelo cadunt	V	F
5. Phaethontis sororum lacrimae, quia electrum fiunt, fluere non possunt	V	F
6. Cygnus in Liguriā vivit et videt Phaethontis corpus in Padi ripā	V	F

3. Barra la risposta corretta fra quelle proposte, in base a quanto hai letto nel brano. (8 punti)
 1. Quis est Oceanus?
 - a. Is a quo Phaethon genitus est
 - b. Qui Phaethontis matrem generavit

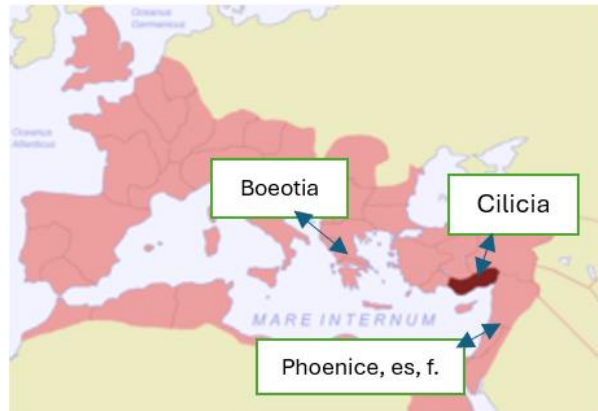
- c. Qui Phaethontis patrem cognoscere volebat
 - d. Qui Phaethontem misit ut patrem cognosceret
2. Cur Solis equi nimis propinqui ad terram accedunt?
 - a. Quia Phaethon eos eo ducit
 - b. Quia Sol iubet eos ad terram ire
 - c. Quia Phaethontem non cognoscunt et terrantur
 - d. Quia Iuppiter terram incendere vult
 3. Quis Phaethontem occidit?
 - a. Unus ex equis
 - b. Mater eius
 - c. Pater eius
 - d. Iuppiter
 4. Cur Phaethon e curru praecipitatus est?
 - a. Quia equi eum e curru expellunt
 - b. Quia deorum pater eum fulmine tangit
 - c. Quia Sol eum punire vult
 - d. Quia Phaethon praeceptis patris non paret
 5. Quo eunt equi post Phaethontis casum?
 - a. Ad terram discedunt
 - b. Ad Solem revertuntur
 - c. Ad locum eunt ubi soliti sunt stare
 - d. Ad Iovis domum proficiscuntur
 6. Quis est Phaethusa?
 - a. Una ex quattuor Phaethontis sororibus
 - b. Ea quae Cygnum genuit
 - c. Una ex sororibus quae Phaethontis corpus lavat
 - d. Sola soror quae Phaethontem flet
 7. Quis de Phaethontis sororum lacrimis narrat?
 - a. Nomen ignotum est
 - b. Poetae antiqui
 - c. Sol, qui totam terram videt
 - d. Nemo de eorum lacrimis narrat
 8. Cur Stheneli filius cygnus fit?
 - a. Quia deorum praeceptis non paret
 - b. Quia vult Phaethontem servare
 - c. Quia Phaethontis sorores eum punire volunt
 - d. Quia nimis propinquum suum flet
4. Barra la risposta corretta fra quelle proposte, in base al testo letto. (8 punti)
- A. R. 2. **Ut** introduce:
 - a. Finale
 - b. Completiva
 - c. Temporale
 - d. Consecutiva
 - B. R. 4. **Eum** si riferisce a:
 - a. Phaethon
 - b. Sol
 - c. Equus
 - d. Currus

- C. R. 6. **Cum** è:
- Preposizione
 - Congiunzione coordinante
 - Congiunzione subordinante con l'indicativo
 - Congiunzione subordinante con il congiuntivo
- D. R. 8. **Tactus** è:
- Un aggettivo
 - Un indicativo perfetto passivo con il verbo est sottinteso
 - Un participio congiunto
 - Un sostantivo
- E. R. 10. **Ut** è:
- Avverbio di modo
 - Congiunzione che introduce una temporale
 - Congiunzione che introduce una finale
 - Congiunzione che introduce una consecutiva
- F. R. 13. **Eius** si riferisce a:
- Cygnus
 - Eridanus
 - Phaethon
 - Sthenelus
- G. R. 13. **Pari** è:
- Maschile dativo singolare
 - Maschile ablativo singolare
 - Neutro dativo singolare
 - Neutro ablativo singolare
- H. R. 14. **Quam** è:
- Pronome relativo
 - Nesso relativo
 - Avverbio che introduce il secondo termine di paragone
 - Aggettivo interrogativo
5. Trasforma le seguenti proposizioni IN MAIUSCOLO secondo quanto suggerito (4 punti)
- A. R. 1: Clymene (...), CUM PHAETHONTEM EX SOLE CONCEPTUM GENUISSET (...), monuit...
Clymene (...), postquam Phaethontem ex Sole conceptum _____ (...), monuit...
- B. R. 3: PHAETHON VOLUIT AGITARE CURRUM.
Auctor dicit Phaethontem agitare currum _____.
- C. R. 4: Diu PETITUM currum accēpit.
Currum _____ diu petitus erat, accēpit.
- D. R. 9-10: Sorores Phaethontis (...), DUM CASUM FRATRIS FLENT, (...) in arbores mutatae sunt.
Sorores Phaethontis (...), cum casum fratris _____, (...) in arbores mutatae sunt.

Pars altera: De Agenoris filiis

Summarium

Agenoris filii dimittuntur a patre ut Europam, sororem suam, quaerant. Quia eam reperire non possunt, patris imperio domum non redeunt et novas regiones inveniunt. Cadmus urbem condit, cui nomen est Thebae.

1	Agenor, <u>raptā Europā</u> , fratres eius, Cilicem, Phoenicem et Cadmum <u>ad quaerendam sororem</u>
2	dimisit, ita ut imperaret ne, nisi eam repperissent, ad se reverterentur. Cilix diversas petit
3	regiones, novissime constituit Ciliciam; nec minus Phoenix regionem constituit, quae a nomine
4	suo Phoenice appellata est. Cadmus vero, dimissā spe videndi parentis, in Apollinis templum
5	ingressus est, quaerens ex oraculo in quibus partibus orbis sibi consistendum esset. Accepit
6	itaque sortem, ut ageret vaccam a grege electam, <u>quae lunae signum in latere haberet</u> .
7	Oraculum praecepit quoque ut, ubi vaccā fessā constitisset, ibi Cadmus statueret urbem. Parens
8	praecepto, in eam terram devēnit, quae postea a bove Boeotiā est dicta. Hic cum ad fontem
9	Martis socios aquatum ¹ misisset et ille ibi venisset, <u>ut vidit</u> a serpente socios <u>consumptos</u> ,
10	serpentem interfēcit dentesque eius, Minervae praecepto, humo sparsit. Ex quibus armatorum
11	multitudo genita est, qui inter se pugnaverunt, ita ut ex iis quinque tantum relinquerentur, qui
12	Thebis considerent principesque essent. Quorum nomina haec produntur fuisse Echion, Idaeus,
13	Chromius, Pelorus, Hyperenor. <u>A Cadmo socii condendae urbis additi sunt</u> .

¹Aquatum = ad aquam colligendam.

6. Inserisci le parole mancanti, flettendole in modo adeguato nella parafrasi del brano letto (6 punti)

Postquam Iuppiter Europam rapuërat, eius pater, Agenor, fratres misit ___1___ eam quaerërent et iussit eos domum rursus non ___2___ nisi eam repperissent. Nemo sororem repperit, ergo Cilix cum multas regiones ___3___, tandem Ciliciam constituit. Phoenix quoque novam regionem constituit et ___4___ Phoenicam appellavit. Cadmus autem, Apollinis praecepto, sequens vaccam quam e grege elëgerat, pervënit in regionem quae deinde ab ___5___ Boeotia appellata est, et condidit urbem ubi vacca constitërat. Cadmi socii a serpente interfecti sunt et ipse, Minervae praecepto, sparsit humo serpentis dentes quem occidërat. A dentibus ___6___ milites qui inter se pugnavërun; quinque qui morti non erant cum Cadmo Thebas condidërun et eius principes fuërun.

Animal, animalis, n.	Qui, quae, quod
Eo, is, ivi, itum, ire	Terra, -ae, f.
Orior, -ëris, ortus um, -iri	Video, es, vidi, visum, -ëre

7. Trasforma le seguenti proposizioni, IN MAIUSCOLO, secondo quanto suggerito (6 punti)

A. R. 1: Agenor, RAPTĀ EUROPĀ, fratres eius (...) dimisit.

Agenor, cum Europa _____, fratres eius dimisit.

B. R. 1: Agenor (...) fratres eius (...) AD QUAERENDAM SOROREM dimisit.

Agenor (...) fratres eius (...) sororem _____ causā dimisit.

C. R. 6: Accepit itaque sortem, ut ageret vaccam (...), QVAE LUNAE SIGNUM IN LATERE HABERET,
...

Accepit itaque sortem, ut ageret vaccam (...) lunae signum in latere _____,
...

D. R. 9: UT VIDIT a serpente socios consumptos, serpentem interfëcit.

Cum _____ a serpente socios consumptos, serpentem interfëcit. **(si usi cum + cong.)**

E. R. 9: Ut vidit a serpente socios CONSUMPTOS, serpentem interfëcit.

Ut vidit socios qui a serpente _____, serpentem interfëcit.

F. R. 13: A CADMO SOCII CONDENDAE URBIS ADDITI SUNT.

A Cadmo socii additi sunt ut urbem _____.

Soluzioni

1. Cum Phaethontis mater **voluit** filium patrem cognoscere, is ad orientem profectus est ubi Sol vivebat. Sol eum agnovit et quia Phaethon cupiebat patris currum ducere, permisit **iuvenem** id facere et Horae equos currui iunxerunt. Iuvenis autem **fortia** animalia agere non potuit quia ignotum iter facere conabatur, ergo equi territi sunt et nimis ad terram accesserunt. Quia orbis terrarum accendebatur, **Iovis** auxilium petatum est; deorum pater Phaethontem occidit et iuvenis de curru cecidit. Eius sorores propter Phaethontis casum tristes erant et multum flevērunt, deinde dei, quia eas infelices videbant, puellas in populos et earum lacrimas in electrum convertērunt. Cygnus, qui Phaethonti propinquus erat, vidit puellas fratris corpus **lavantes** et, quia nimio dolore propter eius mortem **afficiebatur**, a deis cygnus factus est.
- 2.

1. Clymene, Solis mater, cupit filium patrem cognoscere	V	F
2. Pyrois, Eous, Aethon et Phlegon a Horis currui iunguntur	V	F
3. Homines a Iove petunt ut terram incendat	V	F
4. Equi cum Phaethonte in terram de caelo cadunt	V	F
5. Phaethontis sororum lacrimae, quia electrum fiunt, fluere non possunt	V	F
6. Cygnus in Liguriā vivit et videt Phaethontis corpus in Padi ripā	V	F

3. b. c. d. b. c. c. b. d.

4. b. d. d. c. a. c. d. c.

5.

Trasforma le seguenti proposizioni IN MAIUSCOLO secondo quanto suggerito (4 punti)

- A. R. 1: Clymene (...), CUM PHAETHONTEM EX SOLE CONCEPTUM GENUISSET (...), monuit...
Clymene (...), postquam Phaethontem ex sole conceptum GENUERAT/GENUIT (...), monuit...
- B. R. 3: PHAETHON VOLUIT AGITARE CURRUM.
Auctor dicit Phaethontem agitare currum VOLUISSE.
- C. R. 4: Diu PETITUM currum accēpit.
Currum, QUI diu petitus erat, accēpit.
- D. R. 10: Sorores Phaethontis (...), DUM CASUM FRATRIS FLENT, (...) in arbores mutatae sunt.
Sorores Phaethontis (...), cum casum fratris FLERENT/ FLEBANT, (...) in arbores mutatae sunt.

6. Postquam Iuppiter Europam rapuërat, eius pater, Agenor, fratres misit **qui** eam quaerërent et iussit eos domum rursus non **ire** nisi eam repperissent. Nemo sororem repperit, ergo Cilix cum multas regiones **vidisset/vidit/viderat**, tandem Ciliciam constituit. Phoenix quoque novam regionem constutuit et **terram** Phoeniciam appellavit. Cadmus autem, Apollinis praecepto, sequens vaccam quam e grege elëgerat, pervēnit in regionem quae deinde ab **animali** Boeotia appellata est, et condidit urbem ubi vacca constiterat. Cadmi socii a serpente interfecti sunt et ipse, Martis praecepto, sparsit humo serpentis dentes quem occidërat. A dentibus **orti sunt** milites qui inter se pugnavērunt; quinque qui morti non erant cum Cadmo Thebas condidērunt et eius principes fuērunt.

7.

- A. R. 1: Agenor, RAPTĀ EUROPĀ, fratres eius (...) dimisit.
Agenor, cum Europa **rapta est/erat/esset**, fratres dimisit.
- B. R. 1: Agenor (...) fratres eius (...) AD QUAERENDAM SOROREM dimisit.
Agenor (...) fratres eius (...) sororem **quaerendi** causā dimisit.
- C. R. 6: Accepit itaque sortem, ut vaccam (...), QVAE LUNAE SIGNUM IN LATERE HABERET, ageret..
Accepit itaque sortem, ut vaccam (...) lunae signum in latere **habentem**, ageret...
- D. R. 9: UT VIDIT a serpente socios consumptos, serpentem interfēcit.
Cum **videret/vidisset** a serpente socios consumptos, serpentem interfēcit. **(si usi cum + cong.)**
- E. R. 9: Ut vidit a serpente socios CONSUMPTOS, serpentem interfēcit.
Ut vidit socios qui a serpente **consumpti sunt/erant**, serpentem interfēcit.
- F. R. 13: A CADMO SOCII CONDENDAE URBIS ADDITI SUNT.
A Cadmo socii additi sunt ut urbem **conderet/conderent**.